

Kansallinen merentutkimuksen koordinaatioryhmä

Toimikausi 15.2.2012 – 15.6.2013

Asettaminen Ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet Mari Walls, Suomen ympäristökeskus, pj
Johanna Ikävalko, Ilmatieteen laitos, varapj
Anna-Stiina Heiskanen, Suomen ympäristökeskus
Jari Haapala, Ilmatieteen laitos
Outi Heikinheimo, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Aarno Kotilainen, Geologian tutkimuskeskus
Tapio Nyman, VTT
Ilppo Vuorinen, Turun yliopisto
Markku Ollikainen, Helsingin yliopisto
Marko Reinikainen, Helsingin yliopisto
Erik Bonsdorff, Åbo Akademi
Johanna Mattila, Åbo Akademi
Jorma Kuparinen, Merentutkimuksen kansallinen komitea (SCOR-komitea)
Laura Raaska, Suomen Akatemia

Koordinaatioryhmän asiantuntijasihteereinä ovat toimineet
Kirsi Kostamo, Suomen ympäristökeskus
Eero Rinne, Ilmatieteen laitos

Koordinaatioryhmä asetettiin ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Koordinaatioryhmän toimintakausi oli 15.2.2012 - 15.6.2013. Asettamiskirjeessä (Liite 1) kuvataan koordinaatioryhmän toiminnan tausta, tavoitteet, tehtävä, organisointi, kustannukset ja rahoitus sekä koordinaatioryhmän työn ohjaamiseksi perustettavan ohjausryhmän kokoonpano ja tehtävä.

Koordinaatioryhmän tehtäviksi asetettiin edistää kansallisesti pitkän tähtäimen tutkimusstrategian kehittämistä merien tutkimuksen alalla. Merien tutkimuksen kansallisen strategian (Liite 2) viimeistelyn lisäksi ryhmän tehtävänä oli valmistella strategian toimeenpanosuunnitelma ja toimeenpanon seuranta (Liite 3). Lisäksi koordinaatioryhmän tehtävänä oli laatia merien tutkimuksen tutkimusinfrastruktuurien kehittämisen ja hyödyntämisen toimintasuunnitelma (esitys kansalliselle infrastruktuuritiekartalle, Suomen Akatemian FIRI hakuun osoitettu hakemus, Liite 4).

Merien tutkimuksen strategian kehittämisessä ryhmän toivottiin huomioivan sekä strategialuonnokseen esitetyt lausunnot että ohjausryhmän kommentit, joista keskeisimpiä olivat:

- Merenkulun tutkimuksen ja merien tutkimuksen yhteispinnan esilletuominen
- Merien tutkimuksen kärkilinjausten selkeämpi esiintuominen
- Merien tutkimuksen huippututkimustavoitteen tarkempi avaaminen
- Kansainvälisen tutkimusyhteistyön konkretisointi
- Tutkimuksen hyödyntämisenäkökulman vahvistaminen
- Tutkimuksen infrastruktuurien strategisen merkityksen kuvaaminen
- Tutkimusrahoituksen osalta kansallisen resursoinnin rooli ja ulkomaisen tutkimusrahoituksen vahvistamistavoitteet
- Tiedeviestinnän merkitys

Merentutkimuksen koordinaatioryhmän työn organisointi

Ryhmän ensimmäisessä kokouksessa (18.6.2012) todettiin, että koordinaatioryhmä tulee ensimmäisenä työnään viimeistelemään kansallisen strategian huomioiden kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Todettiin myös, että koordinaatioryhmän työskentelyssä tullaan tarvittaessa hyödyntämään ryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita.

1. Kansallinen merien tutkimuksen strategia (Liite 2)

Strategiatyön edistämiseksi perustettiin kaksi alatyöryhmää:

- Tutkimuksen infrastruktuurit
 - Infrastruktuurin kehittämistarpeiden kartoitus
 - Ryhmän koollekutsuja: Ikävalko
 - Muut jäsenet: Vuorinen, Mattila, Reinikainen, Heikinheimo, Nyman, Kotilainen, Walls
 - Sihteeri: Rinne (IL)
- Koulutus, osaamisen kehittäminen ja tutkimuksen kansainvälistäminen
 - Koulutuksen ja osaamisen kehittämistarpeet sekä tutkimuksen kansainvälistäminen (mm. EU-rahoitus ja vientihankkeet)
 - Ryhmän koollekutsuja: Heiskanen
 - Muut jäsenet: Haapala, Ollikainen, Bonsdorff, Kuparinen, Raaska
 - Sihteeri: Kostamo (SYKE)

Alatyöryhmien työn tuloksia käsiteltiin koordinaatioryhmän kokouksissa 1.11.2012 ja 7.1.2013.

Merien tutkimuksen kansallisen strategian päivitetty raporttiluonnos hyväksyttiin koordinaatioryhmän kokouksessa 11.1.2013.

2. Merien tutkimuksen strategian toimeenpanosuunnitelma (Liite 3)

Merien tutkimuksen strategian tärkeimmiksi toimenpide-ehdotuksiksi esitettiin:

- Tuetaan monialaisen merien huippututkimuksen ja sen edellyttämän keskeisen osaamisen systemaattista kehittämistä tutkimuslaitosten ja yliopistojen laajapohjaisena yhteistyönä.
- Ehdotetaan perustettavaksi kansallinen merien tutkimus- ja kehittämistoimijoita kokoava foorumi, *Finnish Marine Forum*. Foorumin tavoitteena on edistää merien tutkimukseen perustuvien innovaatioiden tuotteistamista ja kansainvälisen t&k – hanketoiminnan kehittämistä. Foorumi kokoaa laajalti merentutkimuksen toimijoita (tutkimuslaitokset, yliopistot) ja tuotekehitykseen ja tutkimuksen hyödyntämiseen liittyviä muita toimijoita (teollisuus, yritykset).
- Ehdotetaan jatkettavaksi keskeiset tutkimustoimijat kokoavan kansallisen merien tutkimuksen koordinaatioryhmän toimintaa edistämään edellä lueteltuja toimenpiteitä. Koordinaatioryhmän tehtäviin kuuluu merien tutkimuksen strategian toimeenpanosuunnitelman laatiminen ja etenemisen seuranta.
- Laaditaan yhteistarkastelu koskien merien tutkimuksen strategiaa ja merenkulun tutkimuksen strategiaa valmistelevan työryhmän työtä. Tavoitteena on meren- ja merenkulun tutkimuksen yhteistyön kehittämisestä annettuun komission tiedonantoon (KOM 534(2008)) pohjautuvan kansallisen strategian kokoaminen.

Toimeenpanosuunnitelmassa kuvataan tiiviisti merien tutkimuksen strategiatyössä tunnistettujen toimenpide-ehdotusten käytäntöön vieminen siten, että määritetty tavoitetilä vuoteen 2020 toteutuisi. Toimeenpanosuunnitelmassa esitetään joukko keskeisiä konkreettisia toimenpiteitä ja niiden järjestämisen vastuutus.

3. Merien tutkimuksen infrastruktuurin kehittämis- ja hyödyntämissuunnitelma osoitettiin hanke-esityksenä Suomen Akatemian FIRI-infrastruktuuritarkasteluun (Liite 4)

Merentutkimuksen koordinaation ohjausryhmän kokouksessa (8.10.2012) todettiin, että merentutkimuksen koordinaatioryhmässä tehtävä tarkastelu liittyy kansallisen tutkimusinfrastruktuuriin tulee kytkeä Suomen Akatemian FIRI-infrastruktuuritarkasteluun.

Koordinaatioryhmän kokoukseen 21.1.2013 kutsuttiin Suomen Akatemian johtava tiedeasiantuntija Eeva Ikonen, joka esitteli koordinaatioryhmälle Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurin FIRI tiekartta-hanketta ja siihen liittyvää eurooppalaista ESFRI-tiekarttaa sekä European Research Infrastructure Consortiumin (ERIC) juridista toimijastatusta eurooppalaisille isoille tutkimusinfrastruktuureille.

Koordinaatioryhmä totesi, että merentutkimuksen tutkimusinfrastruktuurikokonaisuus tulee pyrkiä liittämään ensi vaiheessa kansalliselle tutkimusinfrastruktuurien tiekartalle. Päätettiin valmistella aihakemus Suomen Akatemian FIRI 2013-hakuun merentutkimuksen infrastruktuurin kehittämisestä. Todettiin, että hakemuksessa tulee huomioida merien tutkimuksen tutkimuskentän monialaisuus ja poikkitieteellisyys. Aihakemuksessa tulee ilmetä selkeästi se, mihin tieteellisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin hankkeella voidaan vastata.

Merentutkimuksen koordinaatioryhmän pohjalta muodostettiin tämän jälkeen hankekonsortio, johon kaikki keskeiset merien tutkimusinfrastruktuurin haltijat ja infrastruktuurin kehittämisestä kiinnostuneet tahot liittyivät. Hakemuksen valmistelua koordinoi tutkimusprofessori Timo Tamminen (SYKE). Mukana konsortiossa ovat IL, GTK, HY, TY, ÅA sekä Arctia Shipping. Konsortion jäsenet eli mukana olevat organisaatiot ovat antaneet sitoumuksensa hakemuksen toteuttamiseen vaadittavasta omarahoitusosuudesta. Konsortion valmisteleva aihakemus (akronyymi FINMARI) jätettiin Suomen Akatemian kansallisen tutkimusinfrastruktuuritiekartan päivitykseen tähtäävään FIRI-aiehakuun tammi-helmikuussa, josta konsortio kutsuttiin valmistelevaan varsinainen hakemus FIRI hakuun 31.5.2013 mennessä. Konsortio laati myös erillisen hakemuksen Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurien vuoden 2013 rahoitushakuun 24.5.2013 mennessä.

FINMARI-hakemuksessa tarkasteltiin infrastruktuurin kehittämistä mm. seuraaviin näkökantoihin liittyen:

- Infrastruktuurin kehittäminen on tutkimuslähtöistä.
- Tutkimus ja tutkijakoulutus linkittyy vahvasti hakemuksessa määritettyihin kehitystavoitteisiin.
- Tutkimusasemien rooli ja profiili hakemuksessa perustuu yliopistojen kanssa tehtyyn yhteisymmärryspöytäkirjaan (MoU).
- Infrastruktuurin kehittäminen lisää sen kansainvälistä kiinnostavuutta.
- Infrastruktuurin hallinnointimallin toimivuus ja selkeys.

FINMARI-hankesuunnitelmassa on määritelty Suomen merien tutkimuksen ja tutkimusyhteisön vahvuudet suhteessa Itämereen liittyviin erityiskysymyksiin. Hakemus

linkittyy myös BONUS-ohjelman strategiaan tavoitteisiin sekä tunnistaa Horisontti 2020 ja JPI Seas and Oceans –ohjelmien kytkennät.

Kansallisen tutkimusinfrastruktuuritiekartan päivitys ja FIRI 2013 rahoitushaun tulokset selviävät syksyllä 2013.

4. Muu toiminta

Koordinaatioryhmän toimintakauden aikana tiedonkulku parani ja aktivoitui kaikkien osallistujatahojen välillä, koska kokouksissa keskusteltiin mm. toimijoiden tulevista tavoitteista ja toimista liittyen tutkimukseen, koulutukseen, kehittämishankkeisiin, rahoitusinstrumentteihin sekä tutkimustietoon pohjautuvaan asiantuntijatyöhön.

Koordinaatioryhmä seurasi aktiivisesti BONUS-ohjelman valmistelua ja ohjelman ensimmäisen hakuvaiheen (Viable ecosystems) etenemistä. Koordinaatioryhmän kokouksessa 14.3.2013 käsiteltiin BONUS –ohjelman jatkoa osana käynnistyvää Horisontti 2020 -kautta ja näiden suunnitteluprosessia BONUS EEIG:n Steering Groupin jäsenen Laura Raaskan alustuksen perusteella.

5. Koordinaatioryhmän ja ohjausryhmän kokoukset

Koordinaatioryhmä piti toimikautensa aikana eri kokoonpanoissa (ml. alatyöryhmien kokoukset) yhteensä 11 kokousta, joista 2 oli sähköpostikokouksia.

Ohjausryhmä kokoontui yhteensä 4 kertaa.

Litteet

Asettamiskirje (Liite 1)

Merien tutkimuksen kansallinen strategiaraportti (Liite 2)

Merien tutkimuksen strategian toimeenpanosuunnitelma (Liite 3)

Tutkimusinfrastruktuurien kehittämisen ja hyödyntämisen toimintasuunnitelma/ Esitys kansalliselle infrastruktuuritiekartalle, Suomen Akatemian FIRI hakuun osoitettu hakemus (Liite 4).